

PECHÁN JÓZSEF (1875-1922)**Koradélután (Napsütés), 1908**

Olaj, vászon, 96x90 cm

Jelezve balra lent: Pechán József 1908

Kezdő ár: 5 000 000 Ft / 16 393 EUR

Becsérték: 10 000 000 – 15 000 000 Ft**Estimated value: 32 787 – 49 180 EUR****REPRODUKÁLVA:**

- Bela Buranci–Bordás Győző: A két Pechán. Újvidék, Forum, 1982. 1. kép, valamint a címlapon
- Bordás Győző: Fűzfasíp. Újvidék, Forum, 1992. (címlapon)
- Bela Duranci – Bordás Győző: Pechán József / Jozef Pehan. Forum, Újvidék (Novi Sad), 2008. I. kép

Pechán József az *Utolsó gyufa* (1898) című képe előtt**EGY ELFELEDETT ÉLETMŰ**

Pechán Józsefre – egy palánkai uradalmi erdész 13 éves fiára – 1888-ban figyelt fel a Vajdaság ünneplést festője, Eisenhut Ferenc. Két évvel később az ő segítségével a fiatal tehetség a Münchener Akadémia Nicolas Gysis osztályában találja magát. A konzervatív oktatási módszerek azonban nem kedveznek tehetsége kibontakoztatásának. Rövid bécsi kitérővel visszatér a Vajdaságba, Verbászra. Kitanulja a fotografusi mesterséget, ami lényegében 1922-es haláláig anyagi biztonságot jelent számára.

1903-ban pályája újabb fordulatot vesz. Rima József álnéven *Póttartalékos* című képével sikert arat a Műcsarnok kiállításán. Visszatér Münchenbe, de az Akadémia helyett Hollósy Simon magániskoláját látogatja. Bekerül a képzőművészeti élet vérkeringésébe: Párizsba és a nagybányai művésztelepre látogat, pesti művészekkel és kritikusokkal barátkozik – többek között Czöbel Bélával, Rippl-Rónai Józseffel, Ziffer Sándorral, Kernstok Károllyal, Egry Józseffel, valamint Rózsa Miklóssal és Petrovics Elekkel. Alapítója lesz a Művészháznak, amely elnökségi tagjainak sorába választja. 1914-ig rendszeresen kiállítója az intézménynek, első önálló kiállítását is itt rendezi 1913-ban. Ez az időszak Pechán József alkotói tevékenységének kivételesen mozgalmas évtizede.

PECHÁN A MAGYAR VADAK KÖZÖTT

Pechán legjelentősebb alkotásainak keletkezése az 1907 és 1914 közötti időszakra tehető. Ekkor festi az *Kikötő* (1908–1910 között) a *Haditanács* (1911), *Utcarészlet* (1911), *Szüret a Bácskában* (1912), *Pöstyéni táj* (1912), valamint az itt bemutatott, 1908-ban készült *Koradélután (Napsütés)* című alkotását is. Stílusára leginkább a festőbarátok, mindenek előtt Czöbel Béla fauve-os színhasználata, Egry „szálkás” és Rippl-Rónai „kukoricás” modora, valamint Ziffer Sándor bravúros komponálási technikája hatottak. Ugyanakkor a Párizsban látottak, és a Nemzeti Szalon 1907-es francia kiállítása – főként Gauguin, Cézanne és Van Gogh festészete – sem hagyta érintetlenül stílusát. Ekkor ér pályája zenitjére. Ebben az időszakban forr egyéj jellegzetes modorának minden egyes komponense a „rajzos-szálkás” modor, a diagonális képstruktúra, az izzó színekkel operáló kolorit, s válik életművébe általánossá a nagybányán is nagy népszerűségnek örvendő négyzetes képformátum.

SZINTÉZIS-KÍSÉRLET PECHÁN FESTÉSZETÉBEN

Munkássága során Pechán nem választotta szét festészeti és fotografusi praxisát. Fennmaradt felvételei tanúsítják, hogy festményeihez előtanulmányokat használt. Ez a módszer nem számított szokatlannak a művész kortársai körében sem. Barabás Miklós, László Fülöp, Munkácsy Mihály, Zichy Mihály egytől-egyig felhasználták a fotográfia adta lehetőségeket festményeiken. Azonban szemben az akadémizmus fordított alapállásával – itt még az aprólékosan beállított műtermi fotográfiák igyekeztek a festményre hasonlítani –, Pechán esetében forradalmi módon már a valóságból elcsent pillanatfelvételek izgalmasabb elemeinek kiemelése jelentette a művészi eljárás lényegét. Nem a fotók által megörökített részletek akkurátus visszaadására törekedett. Célja a lényeg szublimálása volt. Ahogy ő maga fogalmaz 1913-as kiállításának katalógusában: „*Minthogy a természet igen gyakran teljesen érdektelen, az igazi művész nem veheti figyelembe annak minden apró szeszélyét ... A művészet valóban a természetben rejtőzik, de csakis az igazi művész tudja kiszakítani belőle olyanformán, hogy csak folytonos kivonás által jut az artisztikus alapértékhez. Ez az alapérték pedig nem egyéb, mint bizonyos ritmus, amely formák bizonyos fölépítésében, a színek kompozíciójában és a vonalak szintézisében nyilatkozik meg.*”

Kaszás Gábor

